

Vurdering af terrortruslen mod Danmark

Marts 2020

FORORD

Vurderingen af terrortruslen mod Danmark (VTD) udgør Center for Terroranalyses (CTA's) samlede vurdering af terrortruslen mod Danmark og danske interesser i udlandet.

Vurderingen bygger på et stort antal underliggende CTA-analyser, som for størstedelens vedkommende er klassificerede, og som strækker sig fra vurderinger af truslen mod konkrete personer, lokaliteter og begivenheder til bredere tendensanalyser og vurderinger af fænomener med betydning for terrortruslen mod Danmark og danske interesser i udlandet.

Vurderingen beskriver primært terrortruslen fra militant islamisme samt i mindre grad fra højre- og venstreaks-

tremisme. Der peges dog også på en række andre trusler, der kan have betydning for den samlede vurdering af terrortruslen. Der er endvidere et separat afsnit om terrortruslen mod Grønland og Færøerne.

Nærværende vurdering er baseret på efterretninger, der er blevet behandlet før 1. marts 2020.

CTA er et fusionscenter, hvis medarbejdere stammer fra fem danske myndigheder (Politiets Efterretningstjeneste, Forsvarets Efterretningstjeneste, Udenrigsministeriet, Beredskabsstyrelsen og Rigspolitiets Nationale Efterforskningscenter).

Foto: Scanpix

INDHOLD

1. OVERORDNET VURDERING AF TERRORTRUSLEN MOD DANMARK	5
2. TERRORTRUSLEN FRA MILITANT ISLAMISME	10
2.1. Udviklingen i det globale trusselsbillede	10
2.2. Truslen i Danmark fra militant islamisme – særlige fokusområder	12
Radikalisering i islamistiske miljøer i Danmark	12
Udrejste og tilbagevendte fra Syrien/Irak	13
Radikaliserede løsladte fra fængslerne	16
Asylansøgere, flygtninge og migranter	17
Personer bosat i andre lande	18
2.3. Terrormål i Danmark for militante islamister	18
2.4. Fremgangsmåder ved militant islamistiske terrorangreb i Danmark	20
2.5. Finansiering af militant islamistiske terrorgrupper i udlandet	22
2.6. Terrortruslen fra militant islamisme mod danskere og danske interesser i udlandet	22
3. TERRORTRUSLEN FRA HØJREEKSTREMISME	24
4. TERRORTRUSLEN FRA VENSTREEKSTREMISME	26
5. ANDRE TRUSLER, DER KAN HAVE KARAKTER AF TERROR	27
6. TERRORTRUSLEN MOD GRØNLAND OG FÆRØERNE	28

UDVALGTE CENTRALE BEGREBER I VURDERING AF TERRORTRUSLEN MOD DANMARK

Begreber

Fremmedkriger: En privatperson, der er udrejst eller vendt tilbage fra et konfliktområde (Syrien/Irak, Libyen, Afghanistan, Yemen m.fl.), og hvis formål var at deltage i konflikten.

Hensigt: Vilje/intention om at bringe en given kapacitet i spil over for et givent mål eller en given målgruppe.

Kapacitet: Udtryk for de tilgængelige midler (personel, teknik, materiel osv.), holdt op imod evnen (uddannelse, færdigheder, logistik osv.) til at udnytte disse midler maksimalt i et muligt angreb.

Islamisme: Politisk ideologi med vision om et samfund baseret på islamiske værdier. En islamist er en person, der bekender sig til denne ideologi.

Militant islamisme: Fortolkning af islamistisk ideologi, der legitimerer anvendelse af vold for at opnå politiske, religiøse eller ideologiske mål.

Ekstremisme: Vilje til at anvende vold eller andre ulovlige handlinger for at ændre eksisterende samfundsforhold.

Radikalisering: Dynamisk proces, hvor en person i stigende grad accepterer anvendelse af vold til at opnå politiske, religiøse eller ideologiske mål.

Soloterrorist: En person, der angriber på egen hånd. Personen kan have haft kontakt til andre militante personer eller grupper.

Terrortrusselsniveauer

MEGET ALVORLIG

Der er en specifik trussel. Der er kapacitet, hensigt, planlægning og mulig iværksættelse.

ALVORLIG

Der er en erkendt trussel. Der er kapacitet, hensigt og planlægning.

GENEREL

Der er en generel trussel. Der er kapacitet og/eller hensigt og mulig planlægning.

BEGRÆNSET

Der er en potentiel trussel. Der er en begrænset kapacitet og/eller hensigt.

INGEN

Der er ingen indikationer på en trussel. Der er ikke erkendt kapacitet eller hensigt.

Typer af angreb

Inspireret: Gerningsmanden er inspireret af militant islamisme eller politisk ekstremisme og planlægger angreb på egen hånd.

Understøttet: Gerningsmanden er i kontakt med én eller flere personer, der opdner, vejleder eller på anden vis støtter angrebsplaner.

Dirigeret: Et angreb sanktioneres og/eller planlægges tæt på en terrorgruppes ledelse.

1. OVERORDNET VURDERING AF TERRORTRUSLEN MOD DANMARK

CTA vurderer, at terrortruslen mod Danmark fortsat er alvorlig. Det betyder i henhold til PET's definitioner, at der er en erkendt trussel, kapacitet, hensigt og planlægning¹.

Militante islamister udgør fortsat den væsentligste terrortrussel mod Danmark, og denne trussel er alvorlig (se afsnit 2). Truslen udgår først og fremmest fra sympatisører af gruppen, der kalder sig Islamisk Stat (IS). Det drejer sig primært om personer med tilknytning til visse islamistiske miljøer i Danmark, hvor der foregår aktiviteter, der kan have en radikaliserende indvirkning på de deltagende personer, og som kan føre til, at enkelte personer eller mindre grupper kan begå terrorhandlinger. Der kan også udgå en terrortrussel fra personer eller mindre grupper uden for miljøerne, som på anden vis har gennemgået et radikaliseringsforløb, eksempelvis via forskellige online-aktiviteter. Der kan endvidere udgå en terrortrussel fra personer, der er eller har været udrejst til konfliktzonen i Syrien/Irak, og fra radikaliserede indsatte i fængsler, når de løslades. Truslen udgår både fra personer i Danmark og personer fra andre lande, herunder Danmarks nabolande.

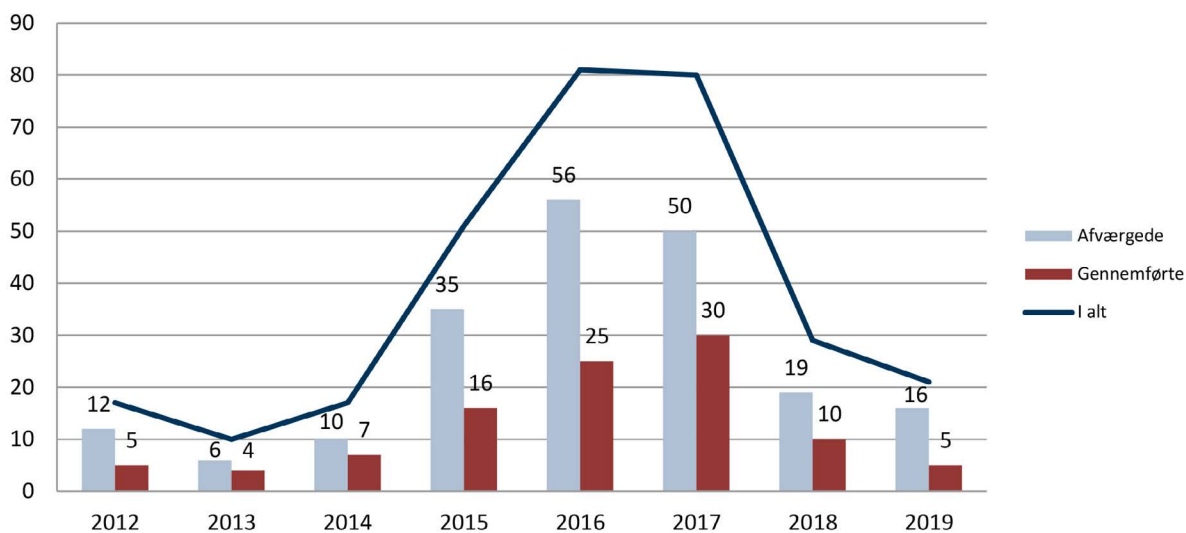
CTA vurderer imidlertid, at udviklingen i det globale trusselsbillede betyder, at terrortruslen mod Danmark fra IS er reduceret. Krigen i Syrien er gået ind i sit niende år, og IS har ikke opgivet sin kamp for at etablere et "kalifat". IS' tab af territorium i Syrien/Irak betyder dog, at gruppens evne til at gennemføre komplekse, dirigerede terrorangreb i Vesten, herunder i Danmark, i et stykke tid har været reduceret. Også IS' officielle propagandamaskine er svækket, og både kvantiteten og kvaliteten af propagandaen er faldet markant.

Al-Qaida har fortsat ambitioner om at ramme mål i Vesten, men organisationen råder ikke over de samme kapaciteter som tidligere.

Udviklingen i det globale trusselsbillede afspejler sig i CTA's angrebsstatistik for Vesten. Som figur 1 viser, har der siden efteråret 2017 været et markant fald i antallet af militant islamistiske terrorangreb i Vesten². Der var i 2018 i gennemsnit 2,4 afværgede eller gennemførte terrorangreb pr. måned mod 6,7 pr. måned i 2017. Den faldende tendens fortsatte i 2019, hvor der i gennemsnit var 1,8 afværgede eller gennemførte angreb i Vesten pr. måned. Antallet af afværgede og gennemførte angreb nærmer sig nu niveauet for årene inden, at IS etablerede "kalifatet" i Syrien/Irak.

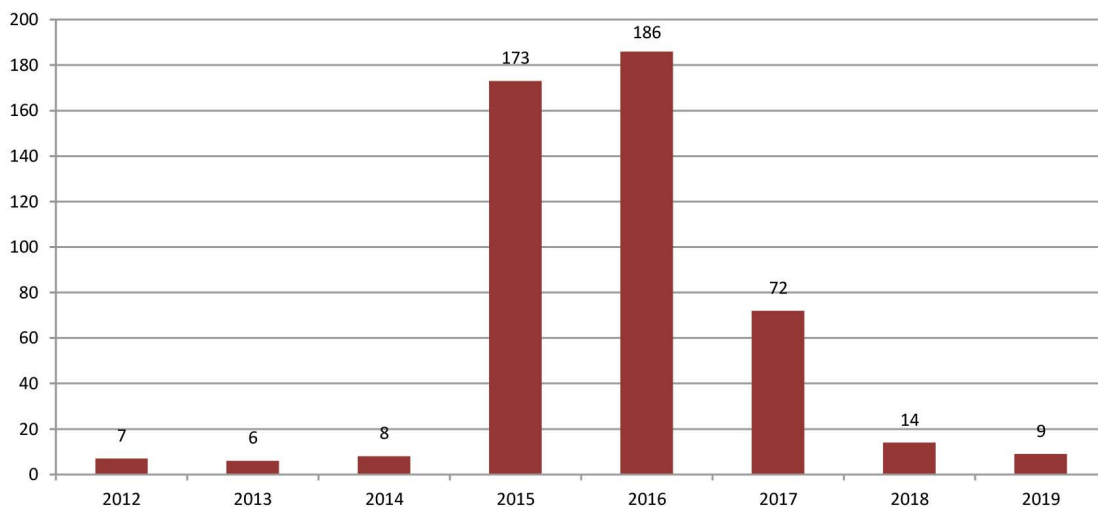
"CTA vurderer imidlertid, at udviklingen i det globale trusselsbillede betyder, at terrortruslen mod Danmark fra IS er reduceret."

1. Truslen mod Danmark kan fastholdes i "alvorlig" uden igangværende planlægning, da Danmark tidligere har været genstand for angrebsplanlægning, angrebsforsøg eller gennemførte angreb.
2. Det skal bemærkes, at opgørelser over antallet af afværgede og gennemførte terrorangreb kan variere afhængig af opgørelsesmetode og tilgængelige oplysninger.

Figur 1: Antal afværgede og gennemførte angreb i Vesten fra 2012 til 2019.

Figur 2 viser, at antallet af dødsofre for terrorangreb i Vesten også er faldet markant siden 2017 og nærmer sig niveauet inden IS' "kalifat". Det hænger bl.a. sammen med, at alle terrorangreb i 2018 og 2019 blev udført af soloterrorister, der var inspirerede – men ikke dirigerede eller understøttede – af militant islamistiske grupper, herunder IS.

Figur 2: Antal dræbte ved angreb i Vesten fra 2012 til 2019.

De fleste af de omkring 5.000 fremmedkrigere fra Europa, der siden 2012 tilsluttede sig IS eller andre militant islamistiske grupper i Syrien og Irak, er siden vendt tilbage til de lande, de udrejste fra, er omkommet eller taget til fange. De tilfangetagne udrejste er fortrinsvist tilbageholdt i lejre og fængsler i det nordøstlige Syrien. Det gælder bl.a. ca. halvdelen af de tilbageværende voksne udrejste fra Danmark med dansk statsborgerskab.

Trods den generelle forbedring i det globale trusselsbillede og den reducerede terrortrussel mod Danmark fra IS vurderer CTA imidlertid fortsat, at der er personer i Danmark og i udlandet, herunder i Danmarks nabolande, der har sympati for militant islamisme, og som kan udgøre en terrortrussel mod Danmark. Det illustreres bl.a. af den koordinerede anholdelsesaktion, som PET i samarbejde med relevante politikredse gennemførte den 11. december 2019, og som førte til varetægtsfængsling af syv personer for mistanke om overtrædelse af straffelovens § 114.

Der er herudover fortsat visse usikkerheder, som har en væsentlig betydning for vurderingen af terrortruslen mod Danmark. Det drejer sig primært om IS' strategiske hensigt efter gruppens tab af territorium i Syrien/Irak, herunder særligt gruppens hensigt om og kapacitet til at gennemføre dirigerede angreb i Vesten, eventuelt forankret i gruppens underafdelinger/"eksterne provinser". Hertil kommer en usikkerhed om, hvilken betydning opfattede krænkelser af islam har for terrortruslen i Danmark.

Militante islamister anser islam for at være under angreb fra Vesten, og Danmarks aktive deltagelse i militære operationer i bl.a. Mellemøsten og Afghanistan, herunder det danske bidrag til den militære operation mod IS i Syrien/Irak, gør, at militante islamister fortsat anser Danmark for at være et legitimt mål. Danmark har endvidere siden "Tegningesagen" haft et ry for at krænke islam, og selvom det er sjældent, at Danmark fremhæves konkret i den militant islamiske propaganda, kan Danmarks omdømme som "krænkernation" atter blusse op, hvis forhold eller handlinger i Danmark eller i udlandet, der opfattes som krænkende over for islam, spredes nationalt og/eller internationalt.

Truslen fra militante islamister er i de senere år blevet mere fragmenteret. Det er fortsat CTA's vurdering, at det mest sandsynlige militant islamistiske terrorangreb i Danmark er et angreb, der udføres efter kort planlægning af en soloterrorist eller en mindre gruppe, der er inspireret af militant islamistisk propaganda. Angreb, der gennemføres af en person uden forudgående kontakt med andre militante islamister eller militant islamistiske grupper, kan være vanskelige at afdække og afværge. Det gælder især, hvis angrebet gennemføres spontant.

De mest sandsynlige mål for et militant islamistisk terrorangreb i Danmark er et ubeskyttet civilt mål, såsom et offentligt befærdet sted eller et arrangement, hvor mange mennesker er samlet, eller "symbolmål", i første række personer, institutioner og begivenheder, der kan opfattes som islamkrænkende. Andre mulige mål er jødiske mål, politi og militær – særligt i forbindelse med bevogtningsopgaver – visse offentlige myndigheder samt udvalgte politikere. Militante islamister har fortsat fokus på at ramme transportinfrastrukturen, særligt international flytrafik. Den mest sandsynlige fremgangsmåde ved et militant islamistisk terrorangreb i Danmark er anvendelsen af lettilgængelige midler, hvorved hovedsageligt forstås knive,

slagvåben, ildspåsættelser eller køretøjer. Angreb med brug af skydevåben eller hjemmelavede bomber er også mulige.

Der er en terrortrussel fra militante islamister mod danske interesser i udlandet, først og fremmest i lande og regioner, hvor al-Qaida (AQ) og IS har underafdelinger, hvor de kan træne og planlægge angreb. I de seneste par år har militante islamistiske netværk uden direkte forbindelse til IS eller AQ imidlertid også andre steder udført angreb mod vestlige interesser i lande uden for Europa.

Terrortruslen mod danske interesser i udlandet retter sig både mod beskyttede mål, såsom diplomatiske repræsentationer, og mindre beskyttede mål, såsom virksomheder, NGO'er og turister. Truslen adskiller sig som udgangspunkt ikke fra truslen mod andre vestlige landes interesser, og som andre vesterlændinge kan danskere risikere at blive ofre for angreb, der målrettes vestlige eller lokale interesser. Det viser bl.a. drabet på en dansk turist i december 2018 i Marokko og angrebet i april 2019 i Sri Lanka, hvor tre danskere mistede livet. Danmark har imidlertid som nævnt fortsat et ry i militant islamistiske kredse for at krænke islam, og dette ry kan hurtigt blive bragt op internationalt, hvorved terrortruslen mod danske interesser i udlandet kan ændre sig i negativ retning. Danske diplomatiske repræsentationer og anden dansk tilstedeværelse i udlandet, herunder ansatte i danske virksomheder, vil i så fald kunne blive opfattet som symbolske mål, der giver mulighed for at ramme Danmark uden at foretage angreb i Danmark.

Der udgår også en terrortrussel fra henholdsvis højre- og venstreekstremister i Danmark.

Terrortruslen fra højreekstremister er efter CTA's vurdering øget og nu af en sådan karakter, at CTA hæver trusselsniveauet fra niveauet begrænset til niveauet generel (se afsnit 3). Det betyder i henhold til PET's definitioner, at der er en generel trussel. Der er kapacitet og/eller hensigt og mulig planlægning.

Der har siden foråret 2019 været en række højreekstremistiske terrorangreb i Vesten udført af soloaktører, hvis radikaliseringsproces primært er foregået på online-fora. Blandt disse angreb var et omfattende angreb i marts 2019 i Christchurch, New Zealand, der bidrog til at inspirere til efterfølgende højreekstremistiske angreb udført af soloaktører i bl.a. USA, Norge og Tyskland. Det seneste angreb fandt sted den 19. februar 2020, hvor en person med højreekstremistiske sympatier dræbte ni personer på to lokaliteter i Hanau, Tyskland. De mange angreb viser bl.a., at virtuelle platforme og medier på internettet i stort omfang anvendes til at sprede højreekstremistisk propaganda og til radikalisering. Den internationale udvikling påvirker efter CTA's vurdering truslen fra højreekstremister i Danmark, og det er CTA's vurdering, at angrebene kan påvirke enkelte danske højreekstremister til at begå angreb i Danmark. Det er også CTA's vurdering, at danske højreekstremister i disse år etablerer flere kontakter til ligesindede i udlandet.

”Den internationale udvikling påvirker efter CTA's vurdering truslen fra højreekstremister i Danmark, og det er CTA's vurdering, at angrebene kan påvirke enkelte danske højreekstremister til at begå angreb i Danmark.”

Det mest sandsynlige højreekstremistiske terrorangreb i Danmark er et angreb, der udføres af en soloterorist eller en lille gruppe, der befinder sig i periferien af eller uden for et højreekstremistisk miljø. Det mest sandsynlige våben, der vil blive anvendt ved et højreekstremistisk terrorangreb i Danmark, er blank- eller stikvåben eller lette skydevåben, herunder særligt jagtrifler, haglgeværer og pistoler. Andre mulige våben inkluderer ildspåsættelse, hjemmelavede bomber og køretøjer.

Terrortruslen fra venstreekstremister er begrænset (se afsnit 4). Det betyder i henhold til PET's definitioner, at der er en potentiel trussel, men begrænset kapacitet og/eller hensigt. Truslen fra venstreekstremister har efter CTA's vurdering ikke udviklet sig nævneværdigt i de seneste år.

Der er herudover en række andre forhold, der kan have betydning for terrortruslen i Danmark (se afsnit 5). Politiske, etniske og religiøse konflikter i udlandet kan eksempelvis føre til konfrontation mellem personer eller grupper med tilknytning til de berørte grupper i Danmark. Dette kan udvikle sig til handlinger, der har karakter af terror. Herudover kan truende ytringer på bl.a. sociale medier påvirke visse psykisk uligevægtige eller meget påvirkelige personer til at begå ideologisk motiveret vold, der kan have karakter af terror.

PET iværksætter løbende operationer med henblik på at afdække og afværge mulige terrortrusler mod mål i Danmark, men terrorangreb kan finde sted uden forudgående efterretningsmæssige indikationer, også selvom gerningsmændene tidligere har været kendt for at nære sympati for militant islamisme eller politisk ekstremisme. En særlig bekymring knytter sig i den forbindelse til personer, der har gennemgået relativt kortvarige radikaliseringsforløb, og til personer, der ekskluderes fra eller afvises af miljøer, eksempelvis på grund af deres ekstreme opførsel eller holdninger.

2. TERRORTRUSLEN FRA MILITANT ISLAMISME

2.1. Udviklingen i det globale trusselsbillede³

Trods tabet af sin leder, Abu Bakr al-Baghdadi, udgør IS stadig en reel trussel mod Vesten, om end den er reduceret. IS forsøger fortsat aktivt at understøtte sympatisørers angrebsplanlægning, ligesom gruppens propaganda stadig opfordrer personer i Vesten til at begå terror. IS, relaterede grupper og sympatisører udgør derfor fortsat en terrortrussel i Danmark og mod danske interesser i udlandet.

IS' leder Abu Bakr al-Baghdadis død vil efter CTA's vurdering ikke på kort sigt påvirke terrortruslen mod Vesten og Danmark fra IS. Gruppen offentliggjorde fire dage efter al-Baghdadis død navnet på hans efterfølger – Abu Ibrahim al-Hashimi al-Qurashi.

I marts 2019 mistede IS kontrollen over sit sidste område i Syrien, men det betyder ikke, at gruppen er endeligt nedkæmpet. IS' erklærede mål er fortsat at etablere et "kalifat", men gruppens aktuelle fokus er at bekæmpe lokale sikkerhedsstyrker og genvinde styrke i Syrien og Irak. Kombinationen af den generelle ustabilitet i de to lande og IS' mangeårige erfaring med væbnet kamp gør, at det er usandsynligt, at gruppen vil blive nedkæmpet inden for de næste par år. Hertil kommer, at mange af de underliggende årsager, der muliggjorde, at IS kunne vinde fodfæste i Irak og Syrien, fortsat er til stede, og det betyder, at arabiske sunnimuslimer også fremover vil udgøre et rekrutteringspotentiale for gruppen. IS har siden 2014 udråbt flere såkaldte eksterne provinser i en række lande uden for Syrien og Irak. Disse provinser fungerer i praksis som IS' underafdelinger.

"I marts 2019 mistede IS kontrollen over sit sidste område i Syrien, men det betyder ikke, at gruppen er endeligt nedkæmpet."

IS ser Vesten som sin fjende, og gruppen har fortsat en intention om at dirigere angreb i Vesten. IS' kapacitet til at foretage sådanne angreb er imidlertid reduceret. Netværk af IS-relaterede personer forsøger dog fortsat at yde bistand til og understøtte angreb mod mål i Europa. Personer med relation til IS fungerer bl.a. som facilitatorer og mentorer for sympatisører, der måtte ønske at gennemføre angreb i Vesten. IS forsøger også stadig at inspirere sympatisører til på egen hånd at gennemføre angreb i Vesten. Efter det højreekstremistiske terrorangreb i Christchurch, New Zealand, i marts 2019, opfordrede det officielle IS-medie al-Furqan eksempelvis til hævnangreb på højreekstremister. Efter al-Baghdadis død opfordrede IS i gruppens officielle tidsskrift al-Naba den 31. oktober 2019 til fortsat kamp mod Vesten.

3. For en uddybende gennemgang af forhold i det globale trusselsbillede af betydning for terrortruslen fra udlandet se *Efterretningsmæssig Risikovurdering 2019* fra Forsvarets Efterretningstjeneste på <http://fe-ddis.dk>.

I takt med, at IS har mistet territorium, er gruppens officielle propaganda dog blevet betydeligt svækket, da både kvantiteten og kvaliteten i de senere år er faldet markant. Gruppens propaganda er i dag primært målrettet publikum i Syrien og Irak samt gruppens eksterne provinser. Hvor propagandaen førhen fokuserede på opbygningen af et "kalifat", er fokus i dag først og fremmest på budskaber om militære aktiviteter og "sejre på kamppladsen". Der findes imidlertid fortsat en stor mængde meget velproduceret og ekstremt voldelig IS-propaganda online, der kan have betydning for radikaliserende, udpegning af mål og bidrage med konkret vejledning ved angrebsplanlægning. Hertil kommer, at forskellige uofficielle pro-IS-medier i nogen grad har været i stand til at udfylde tomrummet efter nedgangen i den officielle IS-propaganda. Det er således sådanne pro-IS-grupper, der blandt andet står bag det arabisksprogede magasin "al-Anfal" og det engelsksprogede magasin "From Dabiq to Rome". Begge magasiner har dog en mindre udbredelse, og kvaliteten er markant ringere end de tidligere officielle IS-udgivelser.

Den 21. april 2019 fandt et stort terrorangreb sted i Sri Lanka rettet mod kirker, hoteller og et boligkompleks i og omkring hovedstaden Colombo og på Sri Lankas østkyst. Angrebet illustrerer endnu engang, at lokalt forankrede grupper uden direkte kontakt til IS' centrale ledelse kan begå terror på IS' vegne. Angrebet i Sri Lanka blev endvidere begået af personer, der ikke havde haft nævneværdig bevågenhed fra myndighedernes side.

Al-Qaida (AQ) anser islam for at være under angreb fra Vesten, såvel militært, økonomisk og socialt som kulturelt, og AQ og AQ-tilknyttede grupper har efter CTA's vurdering fortsat ambition om at udføre terrorangreb i Vesten og mod vestlige interesser i andre dele af verden. Al-Qaida på den Arabiske Halvø (AQAP) påtog sig i februar 2020 ansvaret for et angreb på en amerikansk flådebase. Det er første gang siden attentatet mod det franske satireblad Charlie Hebdo i 2015, at AQAP påtager sig ansvar for et angreb i Vesten. AQ er dog svækket og råder ikke længere over de samme kapaciteter som førhen. I de senere år har AQ-tilknyttede grupper primært angrebet lokale mål i lande i Afrika, Mellemøsten og Asien, hvor gruppen

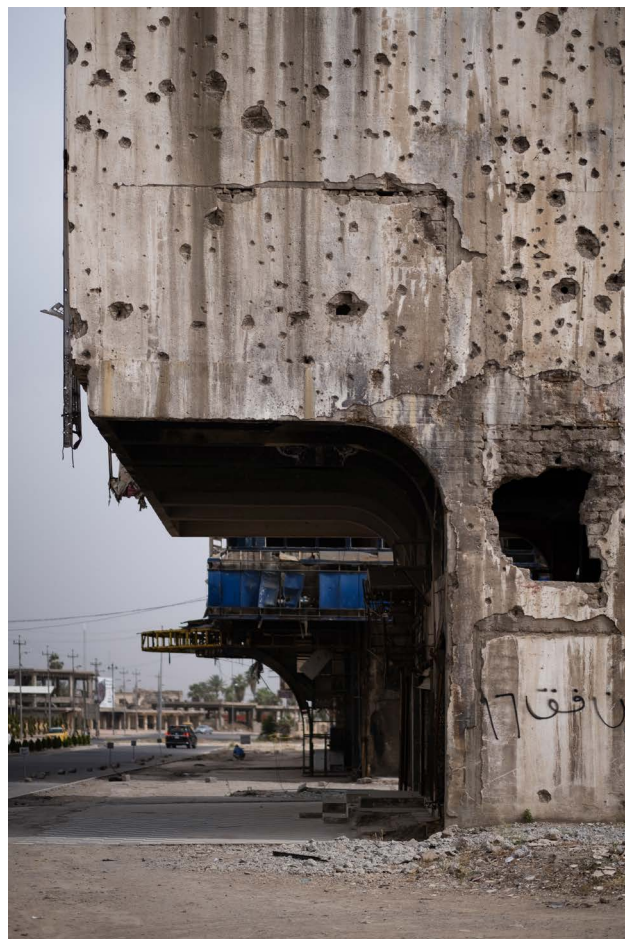

Foto: Mosul, Irak, Unsplash.com

har opbygget og konsolideret et internationalt netværk af underafdelinger, som fokuserer på lokale dagsordener inden for rammerne af en global vision. En af de væsentligste trusler mod Vesten fra AQ udgår fra Syrien, hvor AQ-tilknyttede grupper er til stede i det nordvestlige Syrien, særligt i Idlib-provinsen.

AQ's propaganda opfordrer jævnligt til angreb i Vesten, og det er oftest amerikanske og jødiske mål, der omtales. AQ har dog også fortsat fokus på konkrete sager om opfattede krænkelser af islam, og som noget nyt har AQ-relaterede grupper opfordret til angreb på højreekstremister som hævn for terrorangrebet i marts 2019 i Christchurch, New Zealand.

2.2. Truslen i Danmark fra militant islamisme – særlige fokusområder

Udviklingen i det globale trusselsbillede påvirker terrortruslen fra militant islamisme i Danmark. Det er CTA's vurdering, at der findes enkeltpersoner eller mindre grupper af personer med militant islamistiske sympatier i og uden for Danmark, som kan udgøre en terrortrussel mod Danmark. I det efterfølgende fremhæves en række områder, som ifølge CTA har særlig betydning for trusselsbilledet i Danmark.

Radikalisering i islamistiske miljøer i Danmark

Der findes i Danmark islamistiske miljøer, fysiske såvel som online, hvor der pågår aktiviteter af social og religiøs karakter, der kan have en radikaliserende indvirkning på de deltagende personer. Særligt mere lukkede gruppekonstellationer kan fungere som "ekkokamre", hvor deltagerne uimodsagt kan opbygge og bekræfte hinanden i et militant islamistisk verdenssyn, hvilket kan føre til, at enkeltpersoner eller en mindre gruppe af personer begår terrorhandlinger. Truslen kan både udgå fra kernemedlemmer og fra personer, der har haft mere kortvarig eller perifer tilknytning til de pågældende miljøer, samt personer, som af forskellige grunde er blevet ekskluderet eller afvist. Der kan også udgå en trussel fra enkeltpersoner eller små grupper, som ikke umiddelbart kan sættes i forbindelse med de øvrige miljøer i Danmark, men som på anden vis har gennemgået et radikaliseringsforløb, eksempelvis via forskellige onlineaktiviteter.

"Det er CTA's vurdering, at der findes enkeltpersoner eller mindre grupper af personer med militant islamistiske sympatier i og uden for Danmark, som kan udgøre en terrortrussel mod Danmark."

De islamistiske miljøer, som CTA vurderer relevante i denne sammenhæng, er multietniske i deres sammensætning og hovedsageligt forankret fysisk i og omkring de større byer i Danmark. Aktiviteter på de sociale medier betyder dog, at berøringsfladen ofte er mere geografisk udbredt. Miljøerne varierer i størrelse og sammenhængskraft. Ofte er der et vist overlap mellem personkredsene i de forskellige miljøer, både historisk og aktuelt. Langt hovedparten af de personer, der er tilknyttet miljøerne, er unge mænd, men der findes også enkelte små religiøse kvindefællesskaber, hvor der kan foregå radikaliseringsaktiviteter. Ofte vil der være personlige og/eller religiøse forbindelser mellem de pågældende mænd og kvinder.

Det er CTA's vurdering, at opbakningen til IS og AQ fortsat er intakt i visse kredse, men at det ikke udtrykkes lige så åbent og eksplicit, som det tidligere har været tilfældet.

Et antal af de personer i Danmark, som efter CTA's vurdering sympatiserer med militant islamisme, har kontakter til ligesindede i udlandet. Kontakten er af meget forskelligartet karakter og omhandler alt fra gæsteprædikener, religiøse arrangementer og indsamling af penge til udveksling af propagandamateriale og angrebsmanualer i lukkede online-fora. Sidstnævnte er særligt bekymrende, da det kan tjene til gensidig inspiration og kapacitetsopbygning på tværs af landegrænser, ligesom der også kan være radikaliserer online, der aktivt forsøger at tilskynde personer bosat i Danmark til at begå angreb.

Den 11. december 2019 gennemførte PET som nævnt i afsnit 1 i samarbejde med relevante politikredse en koordineret anholdelsesaktion rettet mod personer bosat flere steder i landet. I alt er syv personer blevet varetægtsfængslet sigtet for overtrædelse af straffelovens § 114. Sigtelserne er begrundet i mistanke om planlægning og forberedelse af militant islamistiske terrorangreb i Danmark eller Europa.

Udrejste og tilbagevendte fra Syrien/Irak

Det er CTA's vurdering, at personer, der er eller har været udrejst fra Danmark til konfliktzonen i Syrien/Irak, kan udgøre en trussel mod Danmark eller danske interesser i udlandet. Det gælder både mænd og kvinder, og uanset om personerne opholder sig i konfliktzonen, er returneret til Danmark eller opholder sig i et andet land i eller uden for Europa. Også personer udrejst fra andre lande end Danmark, herunder fra andre europæiske lande, kan udgøre en trussel mod Danmark og danske interesser i udlandet. Truslen fra andre landes udrejste udgår i første række – men ikke udelukkende – fra personer, der opholder sig i lande, der grænser op til Danmark.

Radikaliserede personer, der er eller har været udrejst til konfliktzoner som den i Syrien/Irak, adskiller sig efter CTA's vurdering på en række måder fra andre radikaliserede personer. Udrejse til en konfliktzone demonstrerer en stærk vilje til at handle, selvom det kan indebære livsfare og betydelige afsavn. Opholdet i en konfliktzone kan have ført til en øget brutalisering og voldsparathed hos den enkelte og have medført, at denne kan have tilegnet sig en øget kapacitet til at udføre angreb. Udrejste personer kan herudover have skabt forbindelse til andre personer, grupper og netværk med hensigt om og kapacitet til at begå terror i Vesten.

En persons udrejse til en konfliktzone for at støtte en militant islamistisk dagsorden betyder dog ikke nødvendigvis, at personen udgør en terrortrussel mod Danmark eller danske interesser i udlandet. Terrortruslen beror på en konkret vurdering af den enkeltes hensigt om og kapacitet til at angribe danske mål. Blandt relevante faktorer er den udrejste persons fortsatte sympati for militant islamisme og tilknytning til militant islamistiske grupper samt personens eventuelle våbentræning og deltagelse i kamphandlinger.

Den mulige trussel fra udrejste og hjemvendte personer er ikke begrænset til eventuel angrebsplanlægning, men vedrører også radikalisering af andre personer, propagandavirksomhed, logistisk støtte, terrorfinansiering eller anden terrorrelateret virksomhed.

PET vurderer, at der siden sommeren 2012 er mindst 159 personer, der er eller har været udrejst fra Danmark til Syrien/Irak for at tilslutte sig militant islamistiske grupper. Af disse er knap halvdelen på nuværende tidspunkt vendt tilbage til Danmark eller har taget ophold i primært andre europæiske lande. Omkring en tredjedel af det samlede antal udrejste er efter PET's oplysninger omkommet i konfliktzonen. 34 voksne personer udrejst fra Danmark opholder sig fortsat i Syrien/Irak, eller i omkringliggende lande. Lidt under halvdelen af dem er kvinder. Af de 34 voksne personer, der fortsat opholder sig i konfliktzonen, har ti alene haft opholdstilladelse i Danmark, og disse har alle fået deres opholdstilladelse inddraget. Herudover har tre personer fået frataget deres danske statsborgerskab administrativt. De resterende 21 voksne personer er danske statsborgere. Af disse 21 er 12 ifølge PET's oplysninger fængslet eller tilbageholdt, hovedsageligt i kurdiskkontrollerede lejre og fængsler i det nordøstlige Syrien, mens de resterende ni formodes fortsat at opholde sig på fri fod i konfliktzonen eller i omkringliggende lande.

Foto: Al-Hawl, Scanpix

Det er ifølge PET's oplysninger ikke lykkedes personer fra Danmark at udrejse til konfliktzonen i Syrien/Irak for at tilslutte sig militant islamistiske grupper siden 2016. Alle de tilbageværende 34 voksne udrejste fra Danmark har været i konfliktzonen i mere end tre år.

De tyrkiske myndigheder har siden indledningen af den tyrkiske militære intervention i det nordøstlige Syrien i oktober 2019 returneret et antal udrejste personer, der har været i tyrkisk varetægt, til de lande, hvorfra de i sin tid er udrejst. Dette gælder også en udrejst dansk statsborger, og det er muligt, at flere udrejste personer i tyrkisk varetægt i den kommende tid vil blive sendt retur til de lande, de er udrejst fra, herunder til Danmark. CTA vurderer på nuværende tidspunkt, at det er vanskeligt for de tilbageværende udrejste fra Danmark at vende tilbage til Danmark på egen hånd. Det skyldes bl.a., at det i praksis fortsat er svært at forlade konfliktzonen, og at mange af de tilbageværende som nævnt er tilbageholdt i lejre eller fængsler. Flere af de tilbageværende personer har endvidere som berørt tidligere mistet deres opholdsgrundlag i Danmark, og mange med dansk statsborgerskab har ikke længere deres pas. Nye udviklinger i konfliktzonen og/eller ændrede restriktioner på ind- og udrejse til og fra konfliktzonen vil dog kunne påvirke de tilbageværende udrejste personers muligheder for at indrejse i Danmark.

Størstedelen af de danske udrejste vil blive retsforfulgt, hvis de indrejser i Danmark.

Forholdene i de kurdiske lejre i det nordøstlige Syrien, hvor der bl.a. befinder sig personer udrejst fra Danmark, er vanskelige og kan efter CTA's vurdering øge radikaliseringen af de tilbageholdte personer, herunder tilbageholde udrejst fra Danmark. Det gælder især i al-Hawl-lejren, der primært huser kvinder og børn, hvor der befinder sig et stort antal radikaliserede kvinder med fortsat sympati for IS. Der har været flere eksempler på, at tilbageholdte kvinder har angrebet lejrpersonalet og udøvet social kontrol og selvjustits over for andre tilbageholdte kvinder. I september 2019 opfordrede IS' nu afdøde leder, Abu Bakr al-Baghdadi, i en officiel tale IS' medlemmer til at iværksætte angreb på fængsler og lejre for at befri IS-medlemmer. IS har tidligere haft succes med at organisere fangeflugter, og det er muligt, at sikkerheden omkring lejrene vil blive forringet yderligere fremover.

”Forholdene i de kurdiske lejre i det nordøstlige Syrien, hvor der bl.a. befinder sig personer udrejst fra Danmark, er vanskelige og kan efter CTA's vurdering øge radikaliseringen af de tilbageholdte personer, herunder tilbageholde udrejst fra Danmark.”

Der er flere af personerne udrejst fra Danmark, der medbragte børn til konfliktzonen, og nogle har fået børn dernede. Ifølge PET's oplysninger opholder der sig ca. 40 børn af danske statsborgere i konfliktzonen. PET har herudover oplysninger om, at ca. ti børn af personer, som tidligere har haft opholdstilladelse i Danmark, også opholder sig i konfliktzonen. Af de i alt ca. 50 børn af personer udrejst af Danmark opholder ca. 30 sig i det nordøstlige Syrien, primært i lejrene al-Roj og al-Hawl. De øvrige børn opholder sig ifølge PET's oplysninger bl.a. i det nordvestlige Syrien og i Tyrkiet. I 2019 blev to børn af personer udrejst fra Danmark evakueret fra Syrien med bistand fra danske myndigheder med henblik på efterfølgende indrejse i Danmark.

Det er efter CTA's vurdering usandsynligt, at der udgår en aktuel terrortrussel fra børn af personer udrejst fra Danmark til konfliktzonen. Det hænger først og fremmest sammen med børnenes nuværende lave alder. Det er CTA's generelle vurdering, at større børn, der vender hjem fra konfliktzonen eller fra lejre, kan udgøre en terrortrussel på grund af indoktrinering eller anden påvirkning i konfliktzonen. Det er i den forbindelse også CTA's vurdering, at risikoen for indoktrinering og påvirkning som udgangspunkt forøges, jo længere tid børnene opholder sig i et radikaliseret miljø, herunder i lejrene i det nordøstlige Syrien. Truslen fra udrejste fra Danmark, herunder fra udrejste børn, der kommer til Danmark, vil blandt andet kunne påvirkes af, hvorledes de modtages af de hjemlige myndigheder, herunder om de tilbydes støtte med henblik på eventuel afradikalisering og reintegration.

Radikaliserede løsladte fra fængslerne

CTA vurderer, at radikaliserede indsatte i fængslerne kan udgøre en terrortrussel, når de løslades. Truslen kan udgå fra personer, der er dømt for terrorrelaterede forbrydelser, samt fra andre voldsparate personer, der påbegynder eller fortsætter en radikaliseringsproces under afsoning. Radikaliserede, løsladte personer kan udgøre en terrortrussel allerede kort tid efter deres løsladelse. Herudover kan løsladte personer engagere sig i eksisterende islamistiske miljøer. PET har kendskab til enkelte tilfælde, hvor radikaliserede fanger i Danmark har haft kontakt til indsatte med relation til kriminelle miljøer, hvor der er adgang til våben.

Der er for tiden i mange europæiske lande et historisk højt antal indsatte, der er dømt i terrorrelaterede sager med relation til militant islamisme. Når disse personer løslades, kan de udgøre en terrortrussel i såvel afsoningslandet som i andre europæiske lande. Risikoen for, at personer, dømt for forbrydelser relateret til militant islamistisk terrorisme i andre europæiske lande, rejser til Danmark for at begå et terrorangreb efter løsladelse, afhænger efter CTA's vurdering i høj grad af, om personerne har personlige forbindelser til Danmark eller danske personer, eller om der er et særligt fokus på Danmark i militant islamistisk propaganda.

”Der er for tiden i mange europæiske lande et historisk højt antal indsatte, der er dømt i terrorrelaterede sager med relation til militant islamisme. Når disse personer løslades, kan de udgøre en terrortrussel i såvel afsoningslandet som i andre europæiske lande.”

CTA har kendskab til, at seks gerningsmænd i Europa siden 2015 har begået et terrorangreb under udgang eller inden for de første seks måneder efter deres løsladelse. En af disse gerningsmænd var danske Omar Abdel Hamid el-Husseini, der gennemførte et terrorangreb i København i februar 2015. CTA har kendskab til yderligere fire personer i Europa, der har begået et terrorangreb inden for det første år efter deres løsladelse. Senest begik en 20-årig mand den 2. februar 2020 et terrorangreb i London, Storbritannien, ca. en uge efter løsladelse fra afsoning af en terrorrelateret dom på tre år og fire måneder.

Den 1. marts 2020 var der i alt 23 personer i Danmark, der enten afsoner straf eller sidder varetægtsfængslet eller domsanbragt i en terrorrelateret sag med udspring i militant islamisme. To af personerne er dømt for at have planlagt at begå terrorangreb i Danmark. Der blev i 2018 og 2019 løsladt flere personer, der

har afsonet domme for at have begået eller planlagt at begå terrorangreb i Danmark. Det drejer sig om to personer fra "Vollsmose-sagen" (anholdt i september 2006), en person fra "Glasvej-sagen" (anholdt i september 2007), fire personer fra Sverige, der havde planlagt et angreb mod Jyllands-Posten i København (anholdt december 2010) og gerningsmanden bag et angreb mod Kurt Westergaard (anholdt i januar 2010). Det er sandsynligt, at nogle af de løsladte personer fortsat sympatiserer med militant islamisme og kan udgøre en terrortrussel efter deres løsladelse.

I 2019 blev tre personer løsladt efter endt afsoning af domme relateret til udrejse til en konfliktzone. Der er flere danske eksempler på, at personer, der har været dømt for andre terrorrelaterede forbrydelser end angrebsplanlægning, efterfølgende dømmes i lignende sager. Det drejer sig eksempelvis om sager vedrørende offentlig billigelse af terror, bombetrusler, terrorfinansiering og udrejse til en konfliktzone for at tilslutte sig militant islamistiske grupper.

Asylansøgere, flygtninge og migranter

CTA vurderer, at der kan udgå en terrortrussel fra personer, der sympatiserer med militant islamisme, blandt flygtninge og migranter, som ankommer til Europa og Danmark, samt fra asylansøgere, afviste asylansøgere og anerkendte flygtninge, der allerede opholder sig i Europa eller i Danmark. Også udlændinge på tålt ophold, der sympatiserer med militant islamisme, kan udgøre en trussel. Det er dog efter CTA's vurdering kun en meget lille andel af det antal personer, der ankommer til Europa og Danmark som flygtninge og migranter, der har sympati for militant islamisme, og som kan udgøre en terrortrussel.

Terrortruslen fra flygtninge og migranter, der søger mod Europa, udgår efter CTA's vurdering bl.a. fra personer, der er blevet udsendt af militant islamistiske grupper med henblik på at begå terrorangreb i Europa, herunder i Danmark. Det er fortsat muligt, at IS, og i mindre grad AQ, vil forsøge at udnytte flygtninge- og migrantruterne til dette formål. Eksempelvis blev to afrikanske asylansøgere i henholdsvis april og juni 2018 anholdt og sigtet af de italienske myndigheder for at planlægge terrorangreb i Europa. Begge personer havde forinden opholdt sig i IS-træningslejre i Libyen samt svoret troskab til gruppen. Personerne er siden blevet dømt i Italien. Medlemmer af IS har tidligere benyttet netværk af menneskesmuglere til at facilitere rejser til og fra konfliktzoner, herunder særligt Syrien. CTA vurderer, at IS fortsat kan anvende sådanne netværk til at sende medlemmer af gruppen til Europa. CTA vurderer dog, at indrejse til Europa er vanskeliggjort af øgede sikkerhedsforanstaltninger, herunder øget kontrol af EU's eksterne grænser og et tæt politi- og efterretningssamarbejde.

I "Tændstiksagen" planlagde og forberedte to syriske flygtninge, bosat i henholdsvis Sverige og Tyskland, et terrorangreb i Danmark i slutningen af 2016. Angrebet skulle udføres ved brug af knive og en hjemmelavet bombe, bl.a. fremstillet ved hjælp af et meget stort antal tændstikker medbragt fra Tyskland. Angrebet skulle gennemføres i København mod et ukendt mål og på et ukendt tidspunkt. Angrebet blev ikke gennemført, fordi en af gerningsmændene blev nægtet indrejse i Danmark og derefter anholdt af det tyske politi. Den ene af de to personer blev i juli 2017 i Tyskland idømt seks et halvt års fængsel. Den anden blev i maj 2019 i Danmark idømt 12 års fængsel og udvist for bestandigt.

Tyrkiet har ved flere lejligheder truet med at frigive et stort antal flygtninge og har senest i slutningen af februar måned 2020 åbnet sine grænser mod Bulgarien og Grækenland for flygtninge, der vil forlade landet. Denne frigivelse har øget antallet af flygtninge, der forsøger at indrejse til Europa betragteligt, hvilket kan resultere i en markant overbelastning af særligt de syd- og mellemeuropæiske migrationsmyndigheders faciliteter og ressourcer. Også EU's sikkerhedsforanstaltninger, herunder kontrol af de eksterne grænser som eksempelvis patruljering i Middelhavet, vil blive sat under pres, hvilket kan føre til, at et større antal flygtninge, heriblandt radikaliserede personer eller personer, der er udsendt af militant islamistiske grupper, slipper uden om grænsekontrollen og når Europa som illegale indvandrere, uden at de europæiske myndigheder er bevidst om deres ankomst og/eller videre færden.

Asylansøgere, afviste asylansøgere og migranter kan efter CTA's vurdering være særligt sårbare over for radikaliserings og påvirkning fra militant islamistiske dagsordener. Det gør sig især gældende for yngre personer, der rejser alene. Sårbarheden kan bl.a. skyldes frustration over egen situation, en følelse af eksklusion, fravær af familie samt psykisk ustabilitet.

Personer bosat i andre lande

CTA vurderer, at der kan udgå en terrortrussel mod Danmark fra enkeltpersoner og mindre grupper med militant islamistiske sympatier bosat i andre lande. Truslen kan bl.a. udgå fra tilbagevendte fremmedkrigere eller personer, der løslades efter endt afsoning af terrorrelaterede domme. Truslen udgår i første række fra personer bosat i lande, der grænser op til Danmark.

Der er efter CTA's vurdering en række faktorer, der kan have en særlig betydning for, at personer i andre lande, herunder i Danmarks nabolande, måtte have en hensigt om at angribe mål i Danmark: Danmarks internationale, militære engagementer, herunder Danmarks deltagelse i den internationale koalition mod IS i Syrien/Irak; aktuelle eller tidligere sager, hvor Danmark fremstilles som en "krænkernation"; forudgående kendskab til Danmark; bevidsthed om, at forberedelser af angreb i ét land rettet mod mål i et andet kan være særligt vanskelige for myndigheder at afdække og dermed også afværge; modvilje mod at angribe i eget land samt Danmarks geografiske nærhed.

"Truslen kan bl.a. udgå fra tilbagevendte fremmedkrigere eller personer, der løslades efter endt afsoning af terrorrelaterede domme."

Der har i de seneste ti år været flere sager, hvor personer bosat i andre lande har udvist en intention om at angribe mål i Danmark. Det seneste eksempel er den allerede nævnte "Tændstiksag", hvor to syriske flygtninge, bosat i henholdsvis Sverige og Tyskland, i slutningen af 2016 planlagde og forberedte et angreb i Danmark.

2.3. Terrormål i Danmark for militante islamister

CTA vurderer, at de mest sandsynlige mål for et militant islamistisk terrorangreb i Danmark er et ubeskyttet civilt mål, såsom et offentligt befærdet sted eller et arrangement, hvor mange mennesker er samlet, eller

”symbolmål”, i første række personer, institutioner og begivenheder, der kan opfattes som islamkrænken- de. Andre mulige mål er jødiske mål, politi og militær – særligt i forbindelse med bevogtningsopgaver – visse offentlige myndigheder samt regeringsrepræsentanter. Militante islamister har fortsat fokus på at ramme transportinfrastrukturen, herunder særligt den internationale flytrafik og lufthavne.

Militante islamisters måludpegning følger ikke et ensartet og forudsigeligt forløb, og den kan ændre sig i løbet af en planlægningsfase. Måludpegning- en kan påvirkes af opfordringer i militant islami- stisk propaganda, aktuelle dagsordner, personlige netværk og præferencer samt angrebsplanlægge- rens kapacitet. Herudover kan allerede gennemfør- te terrorangreb virke som inspiration – en såkaldt copycat-effekt. IS har siden midten af 2014 haft stor fokus på at ramme tilfældige civile i Vesten, og ci- vile har i stigende grad været det primære mål for terrorangreb.

Transportsektoren, herunder civile personer, der opholder sig i et transportmiddel, har vist sig at være et attraktivt terrormål for militante islamister. I marts 2019 gennemførte en terrorist et angreb i en sporvogn i Nederlandene, hvor fire personer blev dræbt.

Som nævnt i afsnit 2.1. har AQ fortsat fokus på kon- krete sager om opfattede krænkelser af islam i sin propaganda. Det har IS kun i meget begrænset omfang indtil videre haft. CTA vurderer dog, at mili- tante islamister generelt anser opfattede krænker- e af islam og islamkritiske arrangementer i Danmark for at være legitime mål. CTA vurderer yderligere, at nye sager med opfattede krænkelser, som får en væsentlig eksponering i nationale og internationa-

le medier, kan skabe opmærksomhed på opfattede krænker- e i Danmark. Der har ikke været gennemført angreb rettet specifikt mod krænker- mål i Vesten siden terrorangrebet i København i februar 2015. Der har dog været gennemført angreb mod tilfældige civile, som var motiveret af krænkersager. I efteråret 2018 angreb en gerningsmand med kniv tilfældige personer i Amsterdam, Nederlandene, som reaktion på en ”Tegn Profeten”-konkurrence arrangeret af den nederlandske politiker Geert Wilders.

Definitioner på måltyper

CTA vurderer, at der i den militant islamistiske angrebshistorik mod mål i Vesten kan skelnes mellem symbolmål og civile mål.

Symbolmål:

- Myndighedsmål: Nationale myndigheder, herunder ministeri- er, politi, militær og redningsberedskab samt repræsentanter for sådanne myndigheder. Myndighedsmål kan også omfatte diplomatiske repræsentationer.
- ”Krænker- mål”: Grupper, personer, lokaliteter og arrangemen- ter, der er udpeget i kraft af udtalelser, handlinger eller tema- tikker, som en gerningsmand opfatter som krænkende over for islam.
- Jødiske mål: Synagoger, jødiske tilholdssteder og institutioner, som f.eks. skoler samt andre mål, hvis tilknytning til jødedom- men er nemt identificerbar. Jødiske mål omfatter tillige israe- liske interesser i Danmark, herunder diplomatiske repræsen- tationer, virksomheder og turister.
- Religiøse mål: Andre religiøse mål, herunder kristne symbol- mål som kirker og kristne skoler, samt andre muslimske sym- bolmål, herunder shiamuslimske moskeer. Derudover omfat- ter andre religiøse symbolmål også andre trosretninger.

Civile mål:

- Tilfældige borgere uden særlig tilknytning til myndigheder, vestlig udenrigspolitik, religion eller kritik af islam.

Jødiske personer, begivenheder og lokaliteter har fortsat en fremtrædende plads i militant islamistisk propaganda, og militante islamister anser sådanne mål for at være legitime terrormål.

2.4. Fremgangsmåder ved militant islamistiske terrorangreb i Danmark

CTA vurderer, at terrorangreb med lettilgængelige midler er den mest sandsynlige militant islamistiske angrebsform i Danmark. Med lettilgængelige midler forstås hovedsageligt knive, slagvåben, ildspå-sættelser og køretøjer. Angreb med brug af skydevåben eller hjemmelavede bomber er også mulige. Angreb med mere innovative midler såsom droner eller kemiske, biologiske og radiologiske midler omtales løbende i militant islamistisk propaganda, og risikoen for angreb med sådanne midler nævnes også lejlighedsvist i åbne medier. Det er imidlertid CTA's vurdering, at angreb med disse midler er langt mindre sandsynlige.

Militante islamisters valg af fremgangsmåde påvirkes af propagandaen og af ressourcer, evner, netværk, adgang til det påtænkte mål samt inspiration fra andre angreb. Kapaciteten hos militante islamister i Danmark kan øges gennem kontakt til ressourcepersoner, som deler instruktioner og giver specifik rådgivning om konkrete fremgangsmåder, eller ved rekruttering eller radikaliserings af nøglepersoner, der har legitim adgang til faciliteter, ressourcer eller information. Sådanne "insidere" kan have forskellige funktioner og ansættelsesforhold, der kan gøre dem i stand til at gennemføre et terrorangreb, bidrage til gennemførelse af et terrorangreb eller på anden måde forvolde skade.

Foto: København, Unsplash.com

”Jødiske personer, begivenheder og lokaliteter har fortsat en fremtrædende plads i militant islamistisk propaganda, og militante islamister anser sådanne mål for at være legitime terrormål.”

Terrorangreb med lettilgængelige midler bliver løbende fremhævet i militant islamistisk propaganda og kan gennemføres spontant eller efter kort planlægning. Især angrebene i 2016 og 2017 med køretøjer mod store menneskemængder i en række europæiske byer viser, at angreb med lettilgængelige midler kan have stor skadevirkning. Der er i Danmark personer med kapacitet til at anvende skydevåben til at gennemføre terrorangreb, men erhvervelsen af skydevåben er primært forbeholdt personer med lovlig adgang til våben eller med kriminelle kontakter.

Det er CTA's vurdering, at der i Danmark er personer, der har kapacitet til at fremstille og gennemføre angreb med mindre, hjemmelavede bomber. Der findes på internettet retvisende vejledninger og manualer til brug for fremstillingen af forskellige sprængstoffer og hjemmelavede bomber, der vil kunne benyttes af personer uden særlige forkundskaber. Effekten af de fremstillede bomber kan dog variere betydeligt. Der er en række barrierer i forhold til produktion af hjemmelavet sprængstof, herunder den generelle bevågenhed omkring salg af stoffer, som kan anvendes til fremstilling af bomber. Tilgængelighed af kommercielt sprængstof og andre kommercielle komponenter, som eksempelvis detonatorer, kan lette fremstillingen af mindre bomber. Der er enkelte kriminelle miljøer i Danmark, der har kontakter, som muliggør erhvervelsen af fabriksfremstillet sprængstof, herunder særligt dynamit, som med stor sandsynlighed stammer fra Sverige.

CTA vurderer, at personer, der har gennemgået våbentræning i en konfliktzone, såsom i Syrien/Irak, eller som har våbenkendskab fra f.eks. kriminelle miljøer, vil være i stand til at gennemføre angreb med særlig stor effekt samt serieangreb, hvor personer eller grupper foretager flere angreb i forlængelse af hinanden.

Der er i Danmark kapacitet til at anvende droner til rekognoscering, simple angreb eller til at skræmme, men militante islamisters kapacitet til at bruge droner til at forvolde betydelig skade er lav. Militante islamister har demonstreret en ikke ubetydelig evne til at operere og anvende droner til bl.a. angreb i og omkring konfliktzonen i Syrien/Irak, men den opbyggede kapacitet er endnu ikke set overført til Vesten. Militante islamisters udfordringer ved at anvende droner som angrebsvåben er efter CTA' vurdering fortsat meget store i forhold til den skade, som et sådant våben ville kunne udrette.

Den militant islamistiske propaganda har løbende fokus på anvendelsen af kemiske virkemidler, men CTA vurderer, at militante islamisters kapacitet til at gennemføre kemiske angreb med andet end uforarbejdede midler er lav. Den militant islamistiske propaganda fokuserer ligeledes løbende på biologiske virkemidler, men CTA vurderer, at militante islamisters kapacitet til at våbengøre biologiske virkemidler, såsom miltbrand, er meget lav. Der var i 2018 tre sager (i henholdsvis Storbritannien, Frankrig og Tyskland), hvor brug af toksinet ricin blev overvejet i forbindelse med militant islamistisk angrebsplanlægning. I ingen af sagerne resulterede overvejelserne i angreb. Ifølge CTA's oplysninger var der ikke i 2019 sager med validerede oplysninger om, at militante islamister har haft fokus på brug af ricin i forbindelse med angrebsplanlægning. Såvel kemiske som biologiske virkemidler har været benyttet i forbindelse med fremsendelse af såkaldte "pulverbrev", men der er kun meget få eksempler på vellykkede angreb med pulverbrev, og CTA vurderer, at langt størstedelen af brevene indeholdende et uidentificeret pulver primært har til formål at skræmme og chikanere modtageren.

CTA vurderer, at militante islamister i Danmark har meget lav kapacitet til at gennemføre terrorangreb med radiologiske virkemidler og ingen kapacitet til at begå terror ved hjælp af nukleare midler.

Militante islamister har i få tilfælde vist interesse for at udføre cyberterror, men CTA vurderer, at militante islamisters kapacitet til at gennemføre cyberangreb, der forårsager fysisk skade på mennesker eller omfattende forstyrrelser af kritisk national infrastruktur eller lignende mål, er lav⁴.

CTA følger løbende den teknologiske udvikling med henblik på at vurdere nye teknologiers indvirkning på terrortruslen i Danmark. Trods et muligt potentiale vurderer CTA, at ingen af de nye teknologier, såsom kunstig intelligens, 3D-printning og syntesebiologi⁵, på nuværende tidspunkt er velegnede til brug i et terrorangreb.

2.5. Finansiering af militant islamistiske terrorgrupper i udlandet

Terrorfinansiering er med til at opretholde terrorgrupper og fremme deres virke. Tilførsel af finansielle ressourcer forbedrer terrorgruppers mulighed for at forberede og udføre konkrete operationer samt rekruttere og fastholde medlemmer.

CTA vurderer, at omfanget af terrorfinansiering i Danmark til militant islamistiske grupper i Syrien og Irak i de senere år er faldet. Det skyldes bl.a. indskrænkede muligheder for at overføre midler som følge af IS' tab af territorium i Syrien og et lavt antal tilbageværende danske fremmedkrigere i konfliktzonen. CTA vurderer dog, at intentionen blandt personer i Danmark om at finansiere militant islamistiske grupper i udlandet ikke er aftaget. Samtidig er viden om metoder til at anskaffe penge ved økonomisk kriminalitet og måder at overføre penge eller andre formuegoder til terrorgrupper blevet mere udbredt i specifikke sunni-islamistiske netværk i Danmark i de senere år.

Blandt militant islamistiske grupper er det først og fremmest grupper i Syrien og Irak, der nyder godt af terrorfinansiering fra personer i Danmark.

2.6. Terrortruslen fra militant islamisme mod danskere og danske interesser i udlandet

Terrortruslen fra militant islamisme mod danskere og danske interesser i udlandet kommer særligt til udtryk i lande og regioner, hvor AQ og IS har afdelinger, hvor de kan træne og planlægge angreb. I de seneste par år har militante islamistiske netværk uden direkte forbindelse til IS eller AQ imidlertid også andre steder udført angreb mod vestlige interesser i lande uden for Europa.

4. Se også CFCS' s vurdering af Cybertruslen mod Danmark.

5. Ved syntesebiologi designes og konstrueres nye biologiske systemer, som ikke findes i naturen.

Terrortruslen retter sig både mod beskyttede mål, såsom diplomatiske repræsentationer, og ubeskyttede mål, såsom virksomheder, NGO'er og turister. Truslen mod danske interesser adskiller sig som udgangspunkt ikke fra truslen mod andre vestlige landes interesser, og som andre vesterlændinge kan danskere risikere at blive ofre for angreb, der rettes mod vestlige interesser. Det viser bl.a. angrebet i Sri Lanka i 2019, der kostede tre danske statsborgere livet. Danskere i udlandet risikerer herudover at blive ofre for angreb, hvis de befinder sig i nærheden af lokale terrormål, såsom store menneskemængder, kirker eller særlige myndighedsbygninger.

"Tegningesagen" er ikke glemt i militant islamistiske kredse, og Danmarks ry som "krænkernation" kan hurtigt blive bragt op internationalt, hvorved terrortruslen mod danske interesser i udlandet i så fald vil kunne ændre sig i negativ retning. Danske diplomatiske repræsentationer og anden dansk tilstedeværelse i udlandet, herunder ansatte i danske virksomheder, vil kunne blive opfattet som symbolske mål, der giver mulighed for at ramme Danmark uden at foretage angreb i Danmark. Det er muligt, at danske diplomatiske repræsentationer kan blive mål for terrorangreb, hvis de opfattes som mindre sikrede end større vestlige landes repræsentationer.

Der udgår en alvorlig terrortrussel mod vestlige, herunder danske, interesser i en række lande i Nord-, Vest- og Østafrika. Der har været flere angreb og angrebsplaner, der viser, at særligt turistmål og lokaliteter, hvor vesterlændinge opholder sig, er prioriterede mål for militante islamister i regionen. I Østafrika gennemfører den Somalia-baserede gruppe al-Shabaab jævnligt angreb i Somalias hovedstad Mogadishu, ligesom gruppen har planlagt og gennemført angreb i Kenya, herunder i hovedstaden Nairobi. I Egypten har militante islamister i flere tilfælde angrebet udenlandske, herunder vestlige, mål.

Der har de seneste to år fundet angreb sted i Nord- og Vestafrika, hvor danske statsborgere er blevet angrebet. Det seneste angreb fandt sted i december 2018, hvor en dansk og en norsk turist blev dræbt af en gruppe IS-sympatisører i Marokko i et bjergområde tæt på Marrakesh. Gerningsmændene udsendte efter angrebet en video, hvor de udlagde drabene på de to kvinder som et hævnangreb for IS' tab af Hajin, der på daværende tidspunkt var en af IS' sidste byer i Syrien. CTA vurderer, at de to kvinder ikke blev udvalgt pga. deres nationalitet, men derimod pga. deres vestlige udseende.

Der udgår også en alvorlig terrortrussel mod vestlige, herunder danske, interesser i en række lande i Mellemøsten og Syd- og Sydøstasien, hvor både AQ og IS samt deres tilknyttede grupper er aktive. Det gælder især i Syrien og Irak samt i Afghanistan og Pakistan.

CTA vurderer, at truslen fra militant islamistiske bortførelser er størst i konfliktzoner og disses nærområder. Bortførelser indgår bl.a. som en del af militant islamistiske gruppers finansieringsgrundlag, og risikoen for bortførelser kan derfor stige, hvis militant islamistiske grupper har mistet andre finansieringskilder.

Det er muligt at holde sig orienteret om særlige landerisici i Udenrigsministeriets rejsevejledning på www.um.dk.

3. TERRORTRUSLEN FRA HØJREEKSTREMISME

CTA vurderer, at terrortruslen fra højreekstremister i Danmark er øget og nu er af en sådan karakter, at CTA hæver trusselsniveauet fra niveauet begrænset til niveauet generel.

Danske højreekstremister har en række politiske mål, hvoraf de primære er at bekæmpe udbredelsen af islam i Danmark, at begrænse indvandring og at konfrontere politiske modstandere, særligt venstreorienterede politikere og grupper. Et højreekstremistisk terrorangreb ville derfor primært rettes mod muslimer og moskeer, asylansøgere og asylcentre, jøder og synagoger samt personer af anden etnisk oprindelse, herunder lokaliteter hvor sådanne personer vurderes at samles. Øvrige mulige mål er politiske modstandere, især venstreekstremister, homoseksuelle samt myndigheder og udvalgte politikere, herunder særligt dem, der opfattes som ansvarlige for ikke-vestlig indvandring til Europa.

CTA vurderer, at det mest sandsynlige højreekstremistiske terrorangreb i Danmark er et angreb, der udføres af en soloterrorist eller en lille gruppe, der befinder sig i periferien af eller uden for et højreekstremistisk miljø. Det mest sandsynlige våben, der vil blive anvendt ved et højreekstremistisk terrorangreb i Danmark, er blank- eller stikvåben eller lette skydevåben, herunder særligt jagtrifler, haglggeværer og pistoler. Andre mulige våben inkluderer ildspåsættelse, hjemmelavede bomber og køretøjer.

Der var i 2015-2017 i flere europæiske lande talrige tilfælde af voldelige overfald på asylansøgere og migranter samt hærværk og brandstiftelse mod asylcentre i flere europæiske lande. Sådanne hændelser kan efter en konkret vurdering udgøre terror. Disse voldsepisoder var i høj grad ansporet af indrejsen på daværende tidspunkt af et stort antal asylansøgere til Europa. Også i Danmark har der været tilfælde af brandstiftelse mod asylcentre. I takt med faldet i indrejse af asylansøgere til Europa er antallet af sådanne angreb faldet betragteligt, og der har ikke været tilfælde af brandstiftelse i de seneste år i Danmark. CTA vurderer dog, at tilsvarende hændelser kan forekomme igen, særligt hvis der sker en stigning i antallet af asylansøgere i Danmark.

”CTA vurderer, at det mest sandsynlige højreekstremistiske terrorangreb i Danmark er et angreb, der udføres af en soloterrorist eller en lille gruppe, der befinder sig i periferien af eller uden for et højreekstremistisk miljø.”

Der har i de senere år været en række antisemitiske aktioner i Danmarks nabolande og senest også i Danmark. I november 2019 begik højreekstremister eksempelvis groft hærværk og gravskænding af jødiske symboler og grave.

Der har siden foråret 2019 været en række højreekstremistiske terrorangreb i Vesten udført af soloaktører, hvis radikaliseringsproces primært er foregået på online-fora⁶. Blandt angrebene var et omfattende angreb i marts 2019 i Christchurch, New Zealand, samt angreb i Poway og El Paso, USA, Bærum, Norge, og Halle,

6. Der var efter CTA's opgørelse i alt mindst 12 højreekstremistiske angreb i Vesten i 2019. Det skal understreges, at de vestlige lande har forskellige definitioner af højreekstremisme og varierende opgørelsesmetoder.

Tyskland. Det seneste angreb fandt sted den 19. februar 2020, hvor en person med højreekstremistiske sympatier dræbte ni personer på to lokaliteter i Hanau, Tyskland.

Det er CTA's vurdering, at angrebet i Christchurch var med til at inspirere de efterfølgende enkelt-mandsangreb. Gerningsmanden bag angrebet i Christchurch lagde umiddelbart inden angrebet et letforståeligt manifest ud på internettet, og han livestreamede dele af angrebet på Facebook. CTA vurderer, at højreekstremistiske angreb, såsom angrebet i Christchurch, eventuelt sammenholdt med en høj angrebsfrekvens, kan inspirere til yderligere højreekstremistiske angreb udført af solo-aktører. Højreekstremistiske enkelt-mandsangreb, der er inspireret af angrebene, kan også finde sted i Danmark. Også militant islamistiske angreb kan inspirere højreekstremister til at udføre terrorangreb.

Foto: Unsplash.com

De højreekstremistiske terrorangreb i 2019 og 2020 viser, at virtuelle platforme og medier på internettet i stort omfang anvendes til at sprede højreekstremistisk propaganda og til radikaliserings. Deling af propaganda, herunder manifeste eller breve i forbindelse med konkret udførelse af højreekstremistiske angreb, er en meget effektiv måde, hvorpå højreekstremister med en beskeden indsats kan få deres budskab spredt til et stort publikum. CTA vurderer derfor, at det er sandsynligt, at denne form for deling af højreekstremistisk propaganda vil fortsætte.

”De højreekstremistiske terrorangreb i 2019 og 2020 viser, at virtuelle platforme og medier på internettet i stort omfang anvendes til at sprede højreekstremistisk propaganda og til radikaliserings.”

Danske højreekstremister opbygger efter CTA's vurdering i stigende grad relationer til ligesindede i udlandet, herunder på virtuelle platforme. Relationerne betyder bl.a., at danske højreekstremister hurtigere og mere effektivt kan tillære sig nye fremgangsmåder, koordinere internationalt og søge støtte fra ligesindede i udlandet.

4. TERRORTRUSLEN FRA VENSTREEKSTREMISME

CTA vurderer, at terrortruslen fra venstreekstremister i Danmark er begrænset. Den har ikke udviklet sig nævneværdigt i de seneste år.

Danske venstreekstremisters primære mål er at bekæmpe opfattet racisme og fascisme, særligt som det kommer til udtryk hos højreekstremistiske grupper. Truslen fra venstreekstremister retter sig derfor primært mod disse grupper samt mod enkeltpersoner med sympati for højreekstremisme og i mindre grad mod repræsentanter for højreorienterede politiske partier. Herudover kan der være en trussel rettet mod myndighederne, især politiet.

Det mest sandsynlige venstreekstremistiske terrorangreb i Danmark vil efter CTA's vurdering blive udført af personer, der har kontakt til eller er medlemmer af en venstreekstremistisk gruppe. Venstreekstremistiske terrorangreb kan ske i forbindelse med aktioner rettet mod højreekstremistiske begivenheder samt ved konfrontationer med myndighederne, særligt under venstreekstremistiske demonstrationer og aktioner.

Det mest sandsynlige våben ved et venstreekstremistisk terrorangreb i Danmark er slag- og blank-våben, molotovcocktails og fyrværkeri, herunder særligt kraftige kanonslag og krysantembomber. Et andet muligt våben er ildspåsættelse, herunder i forbindelse med demonstrationer og aktioner.

Højreekstremistiske angreb i Danmark kan inspirere personer med sympati for venstreekstremisme i Danmark til at begå angreb.

De venstreekstremistiske miljøer samarbejder med ligesindede organisationer og grupper i udlandet, og danske venstreekstremister deltager også i demonstrationer i udlandet. Det internationale samarbejde kan føre til en øget kapacitetsopbygning i form af både taktiske evner og voldsparathed i hjemlige venstreekstremistiske miljøer.

5. ANDRE TRUSLER, DER KAN HAVE KARAKTER AF TERROR

Politiske, etniske og religiøse konflikter i udlandet kan føre til reaktioner fra personer eller grupper med tilknytning til de berørte grupper i Danmark, der kan udvikle sig til handlinger, der har karakter af terror. De konkrete reaktioner, herunder voldelige protester, vil bl.a. kunne blive rettet mod diplomatiske repræsentationer i Danmark.

Voldelige aktioner motiveret af politiske enkeltsager kan efter en konkret juridisk vurdering have karakter af terror. Der er flere eksempler på enkeltsagsaktivisme, der har været motiveret af et ønske om at fremme sager, såsom dyrevelfærd eller miljøbeskyttelse. En nyere tendens er klimaaktivisme, der er drevet af et ønske om at skabe opmærksomhed omkring klimaet og/eller eventuelle klimaforbedrende initiativer. Klimaaktivisme kan både udøves af personer og/eller grupper, der er tilhængere af flere klimaforbedrende tiltag, og af personer og/eller grupper, der er modstandere heraf. I Danmark er klimaaktivisme indtil nu alene ført med ikke-voldelige midler, og CTA er ikke bekendt med, at enkeltsagsaktivisme, herunder klimaaktivisme, i Danmark har antaget karakter af terror.

Tilstedeværelsen af psykiske lidelser hos en gerningsmand kan gøre det vanskeligt for myndighederne at vurdere, hvorvidt personens voldelige handlinger udøves med forsæt om at begå terror. Der kan i visse situationer være grund til at rette særlig opmærksomhed mod personer med psykiske lidelser, der udviser tegn på radikaliserings, og som tidligere har udvist voldelig adfærd eller foretaget impulsive handlinger.

En psykisk lidelse er ikke nødvendigvis udslagsgivende for en persons evne og vilje til at begå terror, men alene en af flere faktorer, der skal inddrages i en vurdering af den terrortrussel, der eventuelt udgår fra den pågældende person. CTA vurderer, at en persons mentale tilstand kan have stor betydning for dennes adfærd og motivation til at handle, herunder også i forbindelse med terror.

Sociale medier anvendes i stigende grad til at fremsætte truende ytringer, bl.a. imod offentlige personer, og til at sprede rygter og falske nyheder. Mens langt størstedelen af disse ytringer ikke fører til konkret angrebsplanlægning, vurderer CTA, at sådanne tilkendegivelser kan påvirke visse psykisk uligevægtige eller meget påvirkelige personer til at begå ideologisk motiveret vold, der kan have karakter af terror.

6. TERRORTRUSLEN MOD GRØNLAND OG FÆRØERNE

Vurderingen af terrortruslen mod Danmark er som udgangspunkt gældende for hele rigsfællesskabet, men der er en række særlige forhold, som gør sig gældende i Grønland og på Færøerne.

CTA vurderer, at der også er personer i Grønland og på Færøerne, der kan blive inspirerede af propaganda eller gennemførte terrorangreb i andre vestlige lande. Ud over personer med sympati for militant islamisme kan dette påvirke andre, f.eks. psykisk ustabile personer, til at begå en ideologisk motiveret voldshandling, der kan karakteriseres som terror. Sociale medier anvendes også i Grønland og på Færøerne til at fremsætte truende og fjendtlige bemærkninger. Hovedparten af disse ytringer fører sjældent til konkret angrebsplanlægning, men de kan påvirke visse psykisk uligevægtige eller meget påvirkelige personer til at begå ideologisk motiveret vold, der kan have karakter af terror.

CTA vurderer, at terrortruslen mod Grønland er begrænset. Det skyldes bl.a., at militant islamisme er mindre udbredt i Grønland end i Danmark. Militant islamistisk eller politisk ekstremistisk propaganda kan dog også påvirke personer i Grønland til at begå voldelige handlinger. Socialt marginaliserede og sårbare unge kan være særligt modtagelige over for radikalisering.

Den nemmere adgang til våben og sprængstoffer i Grønland sammenlignet med i det øvrige rigsfællesskab kan efter CTA's vurdering øge kapaciteten til at gennemføre terrorangreb med stor skadevoldende effekt.

CTA vurderer, at terrortruslen mod Færøerne er begrænset. Som på Grønland er militant islamisme generelt mindre udbredt på Færøerne end i Danmark.

Militant islamistisk eller politisk ekstremistisk propaganda kan påvirke personer på Færøerne eller tilrejsende til at begå voldelige handlinger, der kan karakteriseres som terror. Dette kan også være udløst af politiske enkeltsager som f.eks. dyrevelfærd.